

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ»

Ε.Υ. Έργου: Καθηγητής Νίκος Παπαδάκης

Διακυβέρνηση και Βιωσιμότητα στην Περιφέρεια Κρήτης: Το Έργο και τα ευρήματά του με μια ματιά.

<http://governance.soc.uoc.gr>

επιμ: *Νίκος Παπαδάκης, Κώστας Λάβδας, Μαρία Δρακάκη, Στέλιος
Τζαγκαράκης, Μαρίνος Χουρδάκης & Αποστόλης Καμέκης*

Ηράκλειο, Εκτυπωτικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κρήτης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Α. Βιωσιμότητα, Περιφερειακή Ανάπτυξη και Διακυβέρνηση: Διαστάσεις, Αναγκαιότητες και Επίκαιρα Ζητήματα

Από την εποχή που άρχισε να εξωτερικεύεται η έμφυτη επιθυμία του ανθρώπου για τη συστηματική συμμετοχή του ως δρώντος σε οργανωμένες συλλογικές δομές, ανέκυψε η ανάγκη για την προσπάθεια συνειδητής διαμόρφωσης των δομών αυτών καθώς και για την εύρεση τρόπων διακυβέρνησής τους. Αναντίλεκτα, αν και η «διακυβέρνηση» ως όρος και ως έννοια χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό κατά την εκφορά και την άρθρωση του πολιτικού λόγου, δίδοντας έμφαση στην ανάδειξη των ζητημάτων που ενσκήπτουν τόσο στην κεντρική όσο και στην αποκεντρωμένη κρατική δημόσια διοίκηση λόγω της έλλειψης (και, αντίστοιχα, της αναζήτησης) πολιτικού συντονισμού (Böcher, 2008), εντούτοις είναι δύσκολο να της αποδοθεί με σαφήνεια ένας γενικά αποδεκτός και εντελώς συγκεκριμένος ορισμός. Αυτή η διατύπωση ισχυροποιείται μέσω της ανασκόπησης της διεθνούς βιβλιογραφίας, όπου κατά τη διάρκεια αυτής προκύπτει πως, ο όρος «διακυβέρνηση» εμφανίζει μία εννοιολογική ποικιλομορφία (Rhodes, 1996; Stoker, 1997). Ωστόσο η πολιτική επιστήμη, προσπάθησε να «οριοθετήσει» αυτήν την έννοια χρησιμοποιώντας την, αφενός για να τονίσει την θεσμική ή και άτυπη επίδραση των διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων κατά τη διαδικασία άσκησης πολιτικής (Peters & Pierre, 1998) και αφετέρου για την κατάδειξη της αλλαγής του τρόπου λήψης των πολιτικών αποφάσεων. Δηλαδή, ότι οι πολιτικές αποφάσεις είναι απόρροια της διαλεκτικής διαπραγμάτευσης μεταξύ κρατικών (η κυβέρνηση) και ιδιωτικών φορέων, και το ό,τι αναδεικνύονται νέοι τρόποι διακυβέρνησης (Eberlein & Kerwer, 2002), οι οποίοι εδράζονται σε τρεις βασικούς πυλώνες: της υπευθυνότητας, της διαφάνειας και της συμμετοχής (Punyaratabandhu, 2004).

Όμως στο πέρασμα των χρόνων και με τις αλληπάλληλες αλλαγές που επήλθαν στην παγκοσμιοποιημένη «κοινωνία», από την πρώιμη βιομηχανική περίοδο μέχρι την αλματώδη εκβιομηχάνιση και εν συνεχεία στην εποχή της ψηφιοποίησης, η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των μοντέλων διακυβέρνησης καθίσταται πλέον εμφανής. Υπό αυτό το πρίσμα, σημαίνοντα ρόλο διαδραματίζει η έννοια της «βιωσιμότητας». Αναγνωρίζοντας τον καταλυτικό της ρόλο, η Ε.Ε., τα τελευταία έτη, την τοποθέτησε στο επίκεντρο χάραξης των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής πολιτικής, καθώς η «βιωσιμότητα» συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη και στην κοινωνική και οικονομική ευημερία, δίδοντας πάντα έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος.

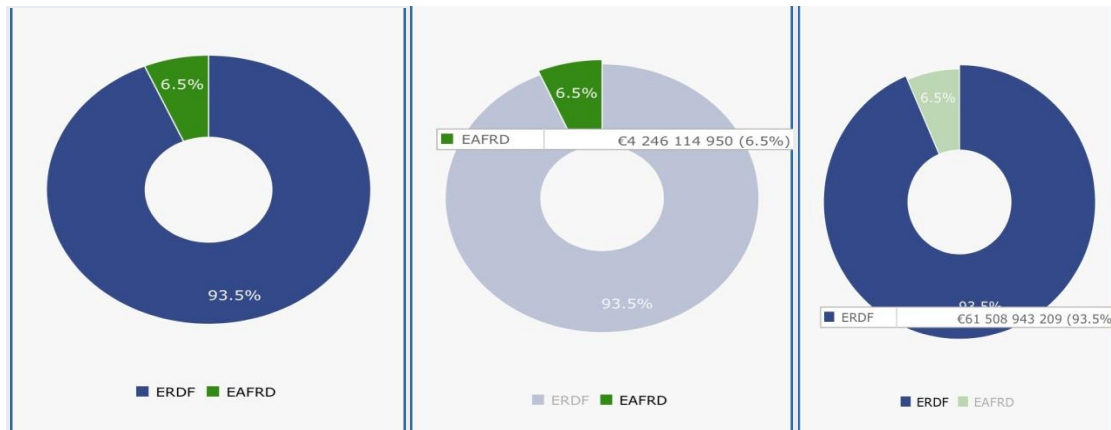
Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης στηρίζεται σε τρεις αλληλοσυναρτώμενους πυλώνες, ήτοι: στον περιβαλλοντικό, στον οικονομικό και στον κοινωνικό. Τα βασικά

χαρακτηριστικά του περιβαλλοντικού πυλώνα συγκλίνουν στην διατήρηση μίας σταθερής βάσης για την διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, αποφεύγοντας την υπερεκμετάλλευση αυτών, καθώς και των συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έχοντας όμως ως βασικό γνώμονα τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τον σεβασμό του φυσικού οικοσυστήματος. Αντιστοίχως, τα χαρακτηριστικά του οικονομικού πυλώνα συγκλίνουν στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών σε διαρκή βάση, δίδοντας παράλληλα έμφαση στη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης, χωρίς όμως αυτή να αποτελεί τροχοπέδη στην λειτουργία της ελεύθερης αγοράς. Ως προς τον κοινωνικό πυλώνα, προκειμένου ένα σύστημα να είναι κοινωνικά βιώσιμο θα πρέπει να επιτευχθεί δίκαιη κατανομή, με ίσες δυνατότητες ευκαιριών και πρόσβασης σε κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες προς όλους τους πολίτες (Ekins, 2000; Harris et al., 2001; Holmberg, 1992, Reed, 1997).

Σε αυτό το πλαίσιο αναμόρφωσης των νέων μοντέλων διακυβέρνησης, κυρίαρχο πλέον ρόλο διαδραματίζει ο θεσμός της περιφέρειας, που αναδεικνύεται ως δραστικός πυρήνας οικονομικής ανάπτυξης και πολιτικής παρέμβασης (Morgan, 1997; Storper, 1997). Αυτή η μεταστροφή που πραγματώνεται με την ενίσχυση της αποκεντρωμένης διοίκησης, συμβάλλει στην ενεργό δραστηριοποίηση των περιφερειών για την προώθηση της καινοτομίας, στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, με στόχο την καλλιέργεια και την ανάδειξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που θα επιφέρουν θετικά οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της καινοτομίας αναδεικνύεται κομβικής σημασίας για την περιφερειακή ανάπτυξη, καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση του αλληλοσυσχετισμού μεταξύ της τεχνολογίας, των ιδιωτικών φορέων και των περιφερειακών θεσμών, προσβλέποντας στην προώθηση των νέων τεχνολογιών και στην ανάπτυξη των αντίστοιχων δεξιοτήτων (Mazzonis, 1989; Morgan, 1997).

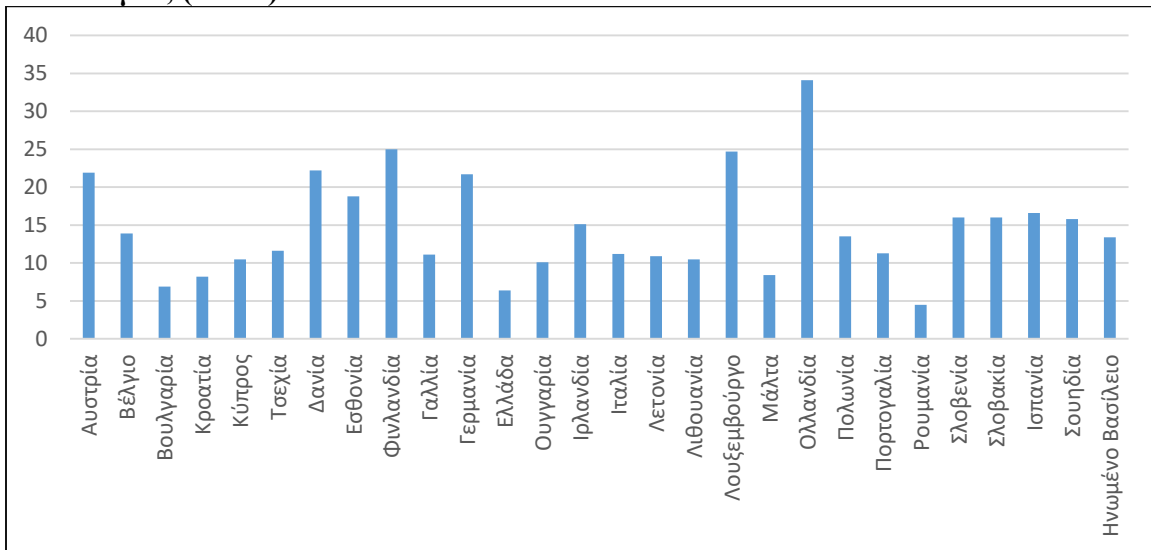
Με βάση τα προαναφερθέντα, καθίσταται εμφανές ότι η «βιώσιμη ανάπτυξη» συνδέεται άμεσα με την περιφερειακή ανάπτυξη, στοχεύοντας στην οικονομική ανάπτυξη και στην επίτευξη της περιφερειακής καινοτομίας. Έτσι προκύπτει η αναγκαιότητα για την καλλιέργεια εκείνων των προϋποθέσεων που θα συμβάλλουν στην δημιουργία ευρύτερων συστημάτων που θα ενθαρρύνουν την καινοτομία, την έρευνα και την επιχειρηματικότητα. Κομβικό ρόλο σε αυτό διαδραματίζει η Ε.Ε. μέσω της υλοποίησης της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση Καινοτομίας» (Innovation Union) στο πλαίσιο της νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής. Αυτή η στήριξη από την πλευρά της Ε.Ε. αποτυπώνεται στη χρηματοδότηση, ύψους 69,8 δισ. €, για την περίοδο 2014-2020, για την έξυπνη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής ανάπτυξης, της απασχόλησης, της έρευνας, των δικτύων ενέργειας και μεταφορών, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, των 62,5 δισ. € για τη βιώσιμη ανάπτυξη και για τους φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας, της αγροτικής ανάπτυξης και του περιβάλλοντος (Μούσης, 2015), καθώς και των 65,5 δισ. € για την προώθηση της καινοτομίας (βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιφερειακή Πολιτική 2017 (βλ. Διάγραμμα 1). Ωστόσο, όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 2, η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. σε σχέση με τα χρήματα που δαπανώνται για την καινοτομία και την έρευνα. Ως εκ τούτου, ανακύπτει η ανάγκη για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκείνης της δέσμης των πολιτικών που θα συμβάλλουν στην ενδυνάμωση και ενίσχυση της καινοτομίας και της έρευνας, ούτως ώστε να αποτελέσει εφελθτήριο για την οικονομική ανάπτυξη και συνακόλουθα την κοινωνική ευημερία.

Διάγραμμα 1: Συνολικός Προϋπολογισμός ανά Ταμείο: Έρευνα & Καινοτομία

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017: http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/themes/research-innovation/.

Διάγραμμα 2: Συνολικός Προϋπολογισμός ανά Κράτος-Μέλος: Έρευνα και Καινοτομία, (δισ. €)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017: http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/themes/research-innovation/.

B. Η Έρευνα

Βασικό αντικείμενο του Έργου αποτελεί η πολυδιάστατη αλληλεπίδραση μεταξύ υποδειγμάτων διακυβέρνησης και βιωσιμότητας. Το Έργο έχει ως βασικό στόχο τόσο την προώθηση της ήδη υπάρχουσας γνώσης όσο και την παραγωγή νέας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διακυβέρνηση μέσα από τον ερευνητικά- εδραιωμένο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής δραστηριότητας σε επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης (Προτεινόμενο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών) και της επιμορφωτικής δραστηριότητας (Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Στελεχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης) με βάση τα αποτελέσματα της διάγνωσης αναγκών (needs assessment) και την παράλληλη ανάπτυξη εμπειρικά θεμελιωμένων προτάσεων πολιτικής, εστιάζοντας σε επτά βασικούς πυλώνες: **1. Πολιτική Σταθερότητα και Ποιότητα των Ρυθμιστικών Μηχανισμών, 2. Αποτελεσματικότητα της Διακυβέρνησης, 3. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Προστασία του Περιβάλλοντος, 4. Κοινωνική Πολιτική και Βελτιωμένα Συστήματα Ασφάλισης, 5. Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Βιωσιμότητας, 6. Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αγροτικά Προϊόντα και Δημόσια Υγεία, 7. Τουριστικό Προϊόν και Ανάπτυξη στην Κρήτη.**

Η διάγνωση των αναγκών και των ελλείψεων σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης στους παραπάνω τομείς της βιωσιμότητας και της περιφερειακής καινοτομίας συντελεί στην βέλτιστη συγκρότηση ερευνητικά εδραιωμένων προτάσεων πολιτικής, με γνώμονα την προώθηση της βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης που αναμένεται να συμβάλει περαιτέρω στην βελτίωση των συνθηκών ζωής, να δώσει ώθηση στην απασχόληση και να αναπτύξει αρχές όπως η προστασία του περιβάλλοντος και η βιωσιμότητα, που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση των προαναφερθέντων πυλώνων της περιφερειακής ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη διερεύνηση, η οποία συναρθρώνεται τόσο σε δευτερογενή ποσοτικά δεδομένα (ανάλυση δευτερογενών ποσοτικών δεδομένων) όσο και σε πρωτογενή ποιοτικά και ποσοτικά {μέσω της τριγωνοποιημένης μεθοδολογικής στρατηγικής (ποιοτική έρευνα- διάγνωση αναγκών και δύο ποσοτικές έρευνες)}, επέτρεψαν την εξαγωγή ασφαλών και χρήσιμων συμπερασμάτων τα οποία οδήγησαν στην ανάπτυξη των προαναφερθεισών προτάσεων πολιτικής, που επιχειρούν να ανταποκριθούν στις δυνατότητες και τις ανάγκες της Περιφέρειας, αποσκοπώντας στο να προσφέρουν καινοτόμες αναπτυξιακές λύσεις. Οι τελευταίες αναμένεται να βελτιώσουν την κατάσταση των πραγμάτων στην Περιφέρεια Κρήτης, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση υφιστάμενων προβλημάτων και διαγνωσμένων αναγκών.

Επιπροσθέτως, τα ευρήματα που εξήχθησαν από τη συστηματική διάγνωση αναγκών (needs assessment) συνέβαλαν στον σχεδιασμό του Προτεινόμενου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών και στο σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγράμματος Επιμόρφωσης Στελεχών του Α΄ και Β΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Καταληκτικά: Η δομή του Έργου τόσο μεθοδολογικά όσο και θεματικά, η αλληλεπίδραση έρευνας και εφαρμογής (σε επίπεδο αξιοποίησης των ευρημάτων στον σχεδιασμό του ΠΜΣ, στο σχεδιασμό και υλοποίηση του Προγράμματος Επιμόρφωσης Στελεχών και στην ανάπτυξη προτάσεων πολιτικής) καθώς και η επιστημονική του ταυτότητα, εκτιμούμε ότι το καθιστούν ένα σημαντικό εργαλείο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Κρήτης.

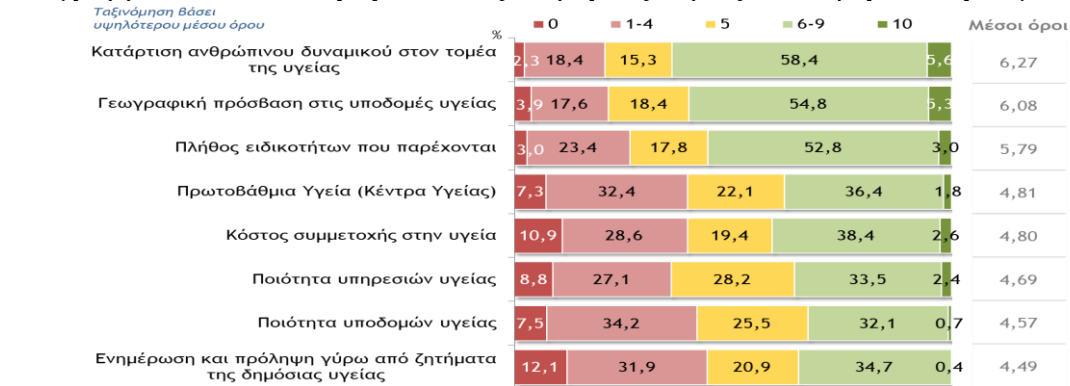
Γ. Η Περιφερειακή Πολιτική στην Κρήτη εν μέσω κρίσης: επιμέρους διαστάσεις και προτεραιότητες

Η οικονομική κρίση που έπληξε το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας, άφησε με τον πιο εμφανή τρόπο τις επιπτώσεις της, κυρίως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Η Ελλάδα, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, καθώς έχει πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση και συνεχίζει να βρίσκεται σε ύφεση. Βάσει των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων, ο αντίκτυπος της οικονομικής ύφεσης αποτυπώνεται ευκρινώς στην αύξηση των ποσοστών ανεργίας και, ιδίως, της νεανικής ανεργίας καθώς και στη σημαντική μείωση του εισοδήματος των πολιτών και, κατά συνέπεια στην υποβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου. Απότοκο αυτού του συνδυασμού αποτελεί η μεγιστοποίηση των κινδύνων για την επιδείνωση των φαινομένων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες και η επαύξηση των δυσχερειών εφαρμογής δημόσιων πολιτικών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Συνεπώς, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή των κεντρικών και περιφερειακών πολιτικών επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από την περιστολή των δαπανών με αποτέλεσμα την μείωση της δυνατότητας αντιμετώπισης των επιμέρους αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Ως εκ τούτου, είναι εμφανές ότι σε διάφορους τομείς των δημοσίων πολιτικών η ικανοποίηση των πολιτών στην Κρήτη δεν εμφανίζει θετικό πρόσημο, με συνέπεια να απαιτείται προσήλωση στην αντιμετώπιση των αναδεικνυόμενων αδυναμιών.

Οι πολίτες, αν και ικανοποιημένοι σε γενικές γραμμές από την Περιφερειακή διακυβέρνηση σε επίπεδο Κρήτης (όπως προκύπτει από την ποσοτική και ποιοτική έρευνα) βιώνουν τις συνέπειες της κρίσης και της συχνής αδυναμίας του κεντρικού Κράτους να αποκριθεί αποτελεσματικά στις ανάγκες τους, ειδικά σε ότι αφορά μείζονες κοινωνικές υπηρεσίες και τις σχετικές θεσμικές μέριμνες του Κοινωνικού Κράτους. Εν προκειμένω, όσον αφορά τα ζητήματα των πολιτικών για την υγεία (οι οποίες ουσιαστικά φορούν τον σχεδιασμό και υλοποίησης πολιτικής σε επίπεδο κεντρικού Κράτους) παρατηρείται σημαντική έλλειψη πολιτικών πρόληψης και ανεπαρκής προσφορά πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Ταυτόχρονα, η ικανοποίηση από την ποιότητα των υπηρεσιών και των υποδομών υγείας είναι ιδιαιτέρως χαμηλή ενώ το κόστος συμμετοχής αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την αντιμετώπιση των αναγκών υγείας.

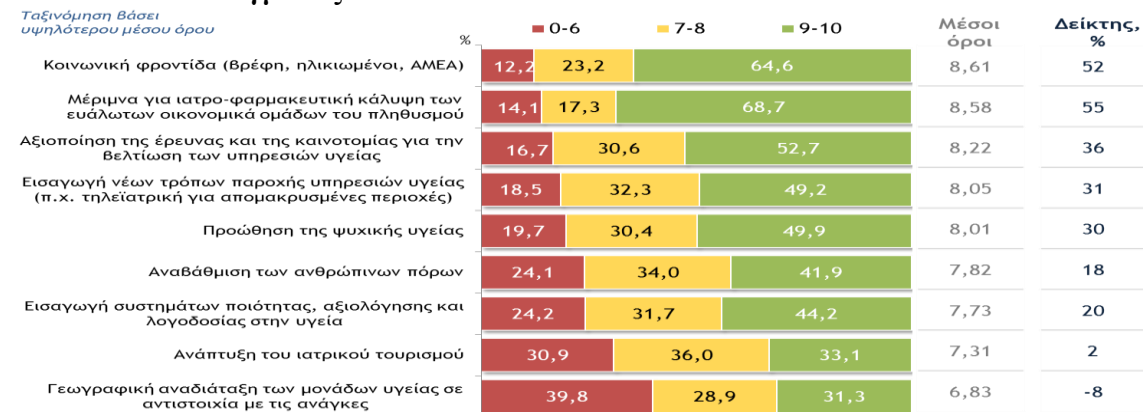
Διάγραμμα 3: Ικανοποίηση από τους επιμέρους τομείς που αφορούν την Υγεία

Πηγή: Παραδοτέο 3.2c. Διαθέσιμο στο: <http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.3.2c.pdf>

Η διερεύνηση του βαθμού προτεραιότητας που οι πολίτες αποδίδουν σε κάθε μια από τις πολιτικές παραμέτρους στον τομέα της Υγείας αναδεικνύει ξεκάθαρα την ανάγκη της δημιουργίας ενός δικτύου κοινωνικής προστασίας και φροντίδας για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, οι παράμετροι που αφορούν την Κοινωνική Φροντίδα καθώς και τη Μέρμνα για Ιατρο-φαρμακευτική Κάλυψη των Ευάλωτων Ομάδων του Πληθυσμού εμφανίζουν τους υψηλότερους μέσους όρους, ενώ ο Δείκτης Προτεραιότητας (+52% και +55% αντίστοιχα) είναι σημαντικά αυξημένος σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες παραμέτρους. Μέτρια προτεραιότητα αποδίδεται στην Αξιοποίηση της Έρευνας και της Καινοτομίας για τη Βελτίωση των Υπηρεσιών Υγείας, στην Εισαγωγή Νέων Τρόπων Παροχής Υπηρεσιών Υγείας και στην Προώθηση της Ψυχικής Υγείας, ενώ η Αναβάθμιση Ανθρώπινων Πόρων και η Εισαγωγή Συστημάτων Αξιολόγησης και Λογοδοσίας παρουσιάζουν χαμηλή προτεραιότητα. Τέλος, η Ανάπτυξη του Ιατρικού Τουρισμού έχει θετικό πρόσημο αλλά σχεδόν μηδενική ένταση και η Αναδιάταξη των Μονάδων Υγείας σε Αντιστοιχία με τις Ανάγκες, έχει αρνητικό πρόσημο, γεγονός που συνάδει με τον σχετικά υψηλό βαθμό ικανοποίησης των πολιτών από τη Γεωγραφική Πρόσβαση στις Υποδομές Υγείας.

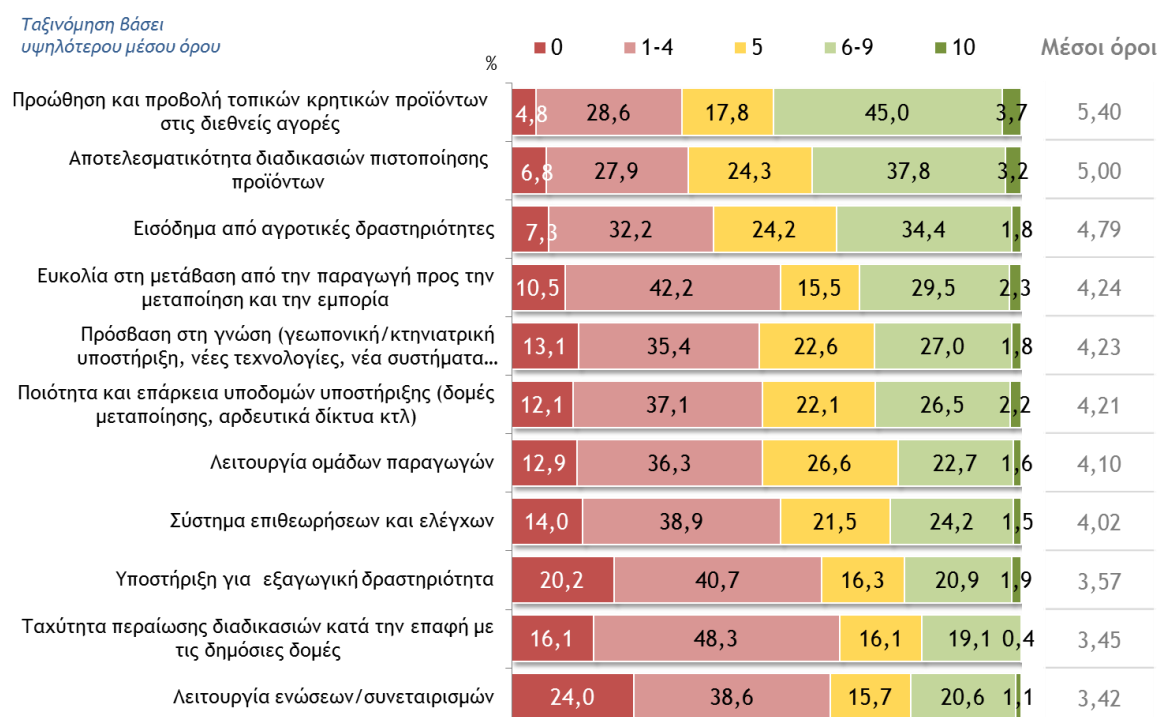
Διάγραμμα 4: Πολιτικές προτεραιότητες στον τομέα της Υγείας για το σύνολο του δείγματος

Πηγή: Παραδοτέο 3.2c. Διαθέσιμο στο: <http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.3.2c.pdf>

Η αγροτική παραγωγή αποτελεί έναν από τους βασικότερους αναπτυξιακούς πυλώνες της τοπικής οικονομίας και ως εκ τούτου, η ενίσχυση των πεδίων, στα οποία εντοπίζονται υστερήσεις κρίνεται απαραίτητη. Οι τρεις τομείς με τον υψηλότερο μέσο όρο ικανοποίησης είναι η Προώθηση και Προβολή των Τοπικών Κρητικών Προϊόντων, η Αποτελεσματικότητα Διαδικασιών Πιστοποίησης Προϊόντων και το Εισόδημα από Αγροτικές Δραστηριότητες. Εντούτοις, σε πολύ χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης βρίσκεται η Υποστήριξη για Εξαγωγική Δραστηριότητα, η Ταχύτητα Περαιώσης Διαδικασιών κατά την Επαφή με τις Δημόσιες Δομές και τέλος η Λειτουργία των ενώσεων/συνεταιρισμών, όπου σίγουρα είναι ένας παράγοντας που εμπλέκεται και στην εξαγωγική δραστηριότητα. Αναδεικνύεται λοιπόν η ανάγκη παρέμβασης στους τομείς που συνδέουν την παραγωγή με την μεταποίηση και την εμπορία καθώς και στην μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την βελτίωση της εξαγωγικής αποτελεσματικότητας των τοπικών προϊόντων.

Διάγραμμα 5: Ικανοποίηση από τους επιμέρους άξονες της Αγροτικής Πολιτικής

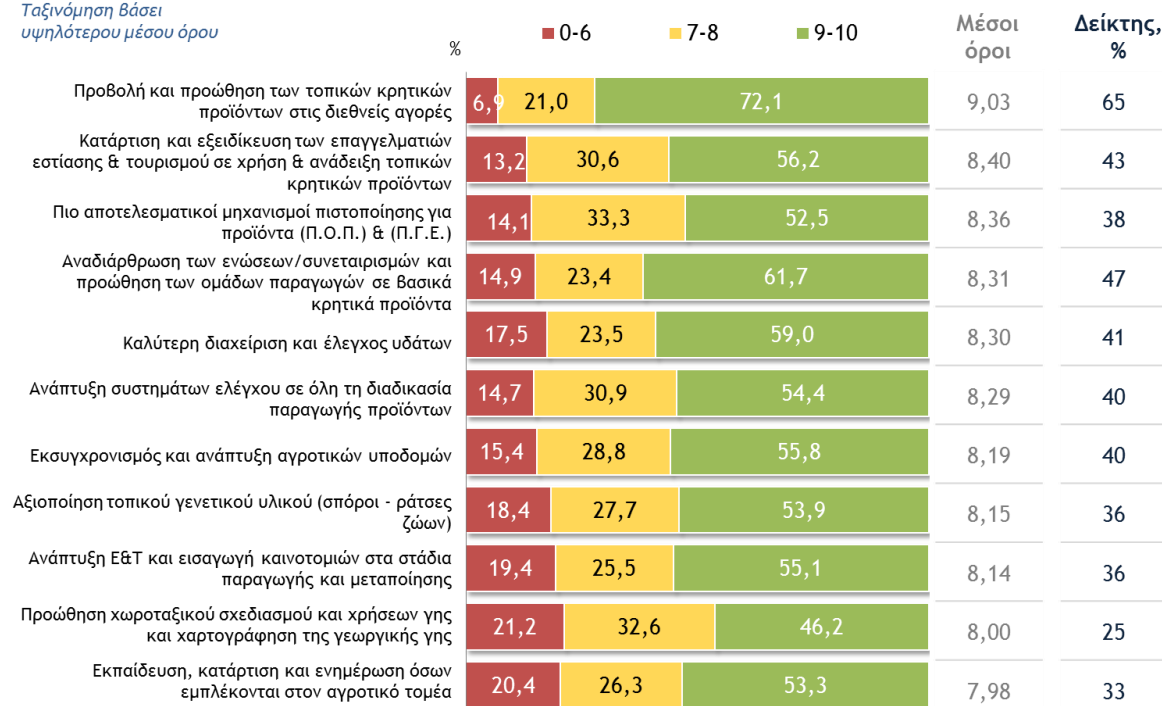
Πηγή: Παραδοτέο 3.2c. Διαθέσιμο στο: <http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.3.2c.pdf>

Όλες οι μέριμνες που προτείνονται στον τομέα της Αγροτικής Πολιτικής, κυρίως σε επίπεδο στρατηγικής της Περιφέρειας Κρήτης, λαμβάνουν σχετικά υψηλούς βαθμούς προτεραιότητας, γεγονός που μαρτυρά την ιδιαίτερη σημασία του τομέα στην οικονομική και επαγγελματική ζωή του τόπου όσο και την απόκριση του υφιστάμενου περιφερειακού σχεδιασμού στις ανάγκες των πολιτών. Ως πρώτη προτεραιότητα αναδύεται η Προβολή και Προώθηση Τοπικών Κρητικών Προϊόντων, καθώς συνδέεται άμεσα με την υπεραξία των αγροτικών προϊόντων και κατ' επέκταση με το εισόδημα από αγροτικές

δραστηριότητες. Η Αναδιάρθρωση Ενώσεων/Συνεταιρισμών και η Προώθηση Ομάδων Παραγωγών σε Βασικά Κρητικά Προϊόντα φαίνεται να είναι επίσης μια επιτακτική ανάγκη, τόσο λόγω της κακής διάρθρωσης του τομέα σήμερα, όσο και λόγω της συσσωρευτικής δύναμης που προσδίδει στον παραγωγό εν μέσω ενός ιδιαίτερα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Τον μικρότερο βαθμό προτεραιότητας λαμβάνει η Προώθηση Χωροταξικού Σχεδιασμού και Χρήσεων Γης και η Χαρτογράφηση της Γεωργικής Γης, ως μέτρο μη άμεσης οικονομικής απόδοσης, όμως δεν θα πρέπει να παραλειφθεί ότι οι συγκεκριμένοι παράγοντες είναι καθοριστικοί για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, όπως αναδείχθηκε από τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας.

Διάγραμμα 6: Προτεραιοποίηση των επιμέρους αξόνων της Αγροτικής Πολιτικής στο σύνολο του δείγματος

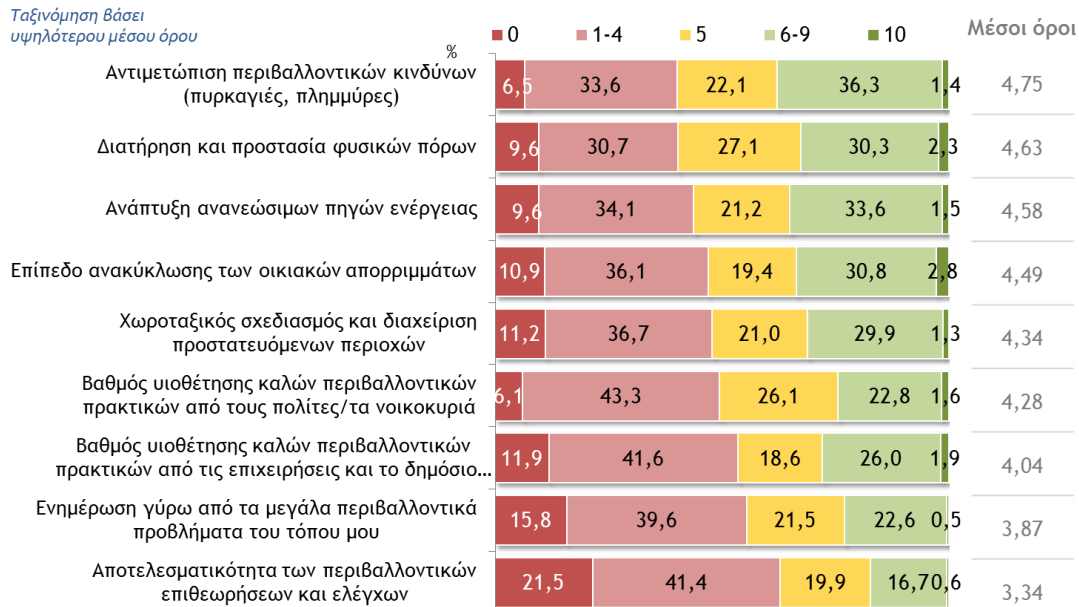
Ταξινόμηση βάσει
υψηλότερου μέσου όρου

Πηγή: Παραδοτέο 3.2c. Διαθέσιμο στο: <http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.3.2c.pdf>

Στο επίπεδο της περιβαλλοντικής πολιτικής, στο σύνολο του δείγματος, οι πολίτες εμφανίζονται μη ικανοποιημένοι σε αρκετούς από τους επιμέρους άξονες. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι κανένας μέσος όρος δεν υπερβαίνει τη μεσαία τιμή της κλίμακας (5), ενώ εμφανίζονται σχετικά μεγάλα ποσοστά στο χαμηλό άκρο της (0). Τα μεγαλύτερα ποσοστά δυσαρέσκειας συγκεντρώνουν η Ενημέρωση γύρω από τα Μεγάλα Περιβαλλοντικά Προβλήματα του Τόπου και η Αποτελεσματικότητα των Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων και Ελέγχων, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα παρέμβασης σε επίπεδο τοπικής και κεντρικής πολιτικής ώστε αφενός οι πολίτες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και πληροφορίες και αφετέρου να ενισχυθεί η ελεγκτική δυνατότητα.

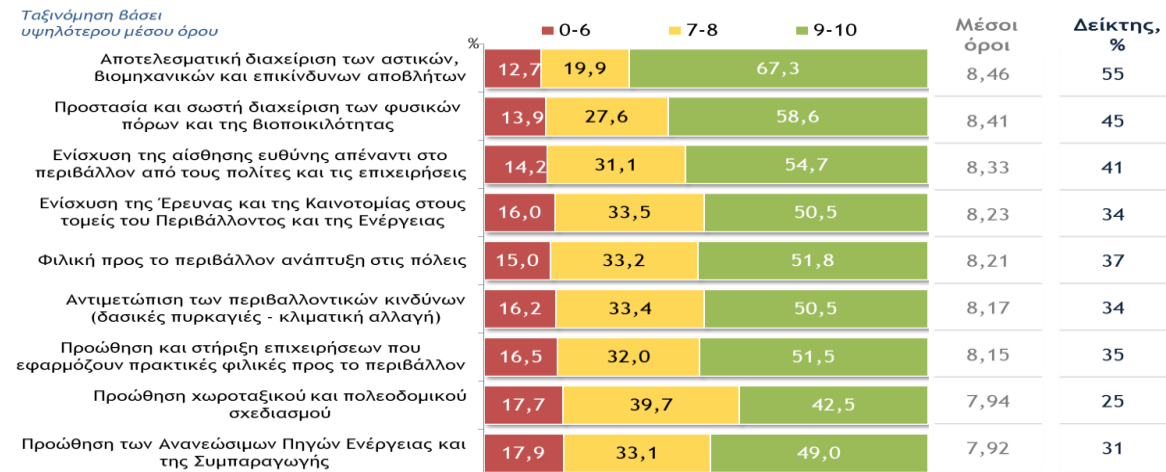
Διάγραμμα 7: Ικανοποίηση από τους επιμέρους άξονες της περιφερειακής περιβαλλοντικής πολιτικής στο σύνολο του δείγματος

Πηγή: Παραδοτέο 3.2c. Διαθέσιμο στο: <http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.3.2c.pdf>

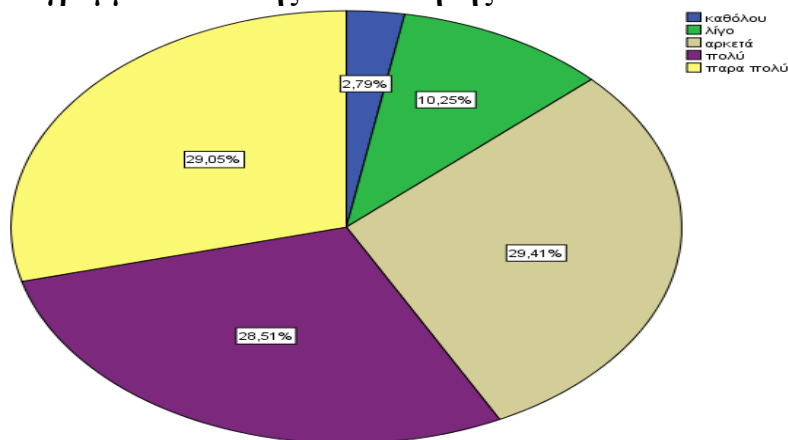
Καθρεφτίζοντας τον χαμηλό βαθμό ικανοποίησης από το σύνολο της περιβαλλοντικής πολιτική, οι πολιτικές πρωτοβουλίες που προτείνονται, σε επίπεδο Στρατηγικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Κρήτης, κρίνονται αναγκαίες σχεδόν στο σύνολό τους, λαμβάνοντας υψηλό βαθμό προτεραιότητας. Τον υψηλότερο βαθμό λαμβάνει η Αποτελεσματική Διαχείριση Αστικών, Βιομηχανικών και Επικίνδυνων Αποβλήτων, ενώ πολύ κοντά και με σχεδόν ίδια ένταση μεταξύ τους ακολουθούν η Προστασία και Σωστή Διαχείριση των Φυσικών Πόρων και της Βιοποικιλότητας, η Ενίσχυση της Αίσθησης Ευθύνης απέναντι στο Περιβάλλον από Πολίτες και Επιχειρήσεις, η Ενίσχυση της Έρευνας και της Καινοτομίας στους Τομείς του Περιβάλλοντος και της Ενέργειας, η Φιλική προς το Περιβάλλον Ανάπτυξη στις Πόλεις, η Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικών Κινδύνων και η Προώθηση και Στήριξη Επιχειρήσεων που Εφαρμόζουν Πρακτικές Φιλικές προς το Περιβάλλον. Τον χαμηλότερο βαθμό προτεραιότητας λαμβάνουν η Προώθηση Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού και η Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαράγωγής, με τον Δείκτη Προτεραιότητας ωστόσο να δείχνει μέτρια προς υψηλή ένταση.

Διάγραμμα 8: Πολιτικές προτεραιότητες στον τομέα του Περιβάλλοντος στο σύνολο του δείγματος

Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι ανασταλτικός παράγοντας για την περαιτέρω ανάπτυξη και ενδυνάμωση του τουρισμού στην Κρήτη αλλά και την βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης, αποτελεί (κατά τους πολίτες) η έλλειψη σύγχρονων υποδομών (π.χ. αεροδρομίων, νοσοκομείων), καθώς και η ίδια η αισθητική των πόλεων. Ιδιαίτερη όμως βαρύτητα δίδεται στην άσχημη κατάσταση και την επικινδυνότητα του οδικού δικτύου, καθώς το 87% των Κρητικών εμφανίζεται αγανακτισμένο με την κατάσταση των δρόμων του Νησιού και προπαντός του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ) που τον θεωρεί επικίνδυνο και απαράδεκτο για ένα νησί που δέχεται τόσο μεγάλα κύματα τουρισμού. Παρόλο που τα περισσότερα από τα προηγούμενα ζητήματα που εγείρονται από τους πολίτες αφορούν σε χρόνιες παθογένειες ως προς την απόκριση του Κεντρικού Κράτους σε υφιστάμενα μείζονα προβλήματα στην Κρήτη, η ένταση με την οποία τίθενται από τους πολίτες, όσο και οι συνέπειες αυτών, μπορεί αναντίλεκτα να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης της Περιφέρειας Κρήτης προς την Πολιτεία για δραστικότερες λύσεις.

Διάγραμμα 9: Δείκτης ικανοποίησης του οδικού δικτύου της Κρήτης

Πηγή: Παραδοτέο 2.4. Διαθέσιμο στο:

<http://governance.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/01/D.2.4.>

Συμπερασματικά, βάσει των προαναφερθέντων προκύπτει ότι η υφιστάμενη οικονομική ύφεση έχει προκαλέσει μία γενικότερη δυσλειτουργία στην τοπική κοινωνία, αυξάνοντας τα προβλήματα εφαρμογής συγκεκριμένων πολιτικών. Ως εκ τούτου, τη δεδομένη χρονική περίοδο, κρίνεται επιτακτικότερη, παρά ποτέ, η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και εμπειρικά θεμελιωμένου στρατηγικού πλαισίου, με στόχο την προώθηση και ενίσχυση της ανάπτυξης στην Περιφέρεια Κρήτης και κατ' επέκταση της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας των πολιτών που θα περιλαμβάνει τόσο την ενίσχυση των πυλώνων κοινωνικής πολιτικής όπως η υγεία όπως και του περιβαλλοντικού και του αγροτικού. Απώτερος σκοπός η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ώστε να διανοιχθούν οι προοπτικές αύξησης της απασχόλησης και η ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος μέσω δημοσίων παρεμβάσεων αλλά και ενίσχυσης των γνώσεων των πολιτών.

Δ. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Διακυβέρνηση στην Περιφέρεια Κρήτης

Τα ευρήματα της πρωτογενούς ποιοτικής έρευνας (διάγνωση αναγκών-needs assessment) και των δύο πρωτογενών ποσοτικών ερευνών, ανέδειξαν σειρά ζητημάτων αναφορικά με τις ανάγκες και τα προβλήματα που υπάρχουν στην Περιφέρεια Κρήτης και σχετίζονται με ζητήματα διακυβέρνησης και βιώσιμης ανάπτυξης τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και στο interface περιφερειακού σχεδιασμού και δημόσιας πολιτικής (σε επίπεδο Κεντρικού Κράτους). Συγκεκριμένα, ως προς:

- i. **Την Ανταγωνιστικότητα της Περιφερειακής Οικονομίας:** Φαίνεται ότι η Κρήτη διαθέτει πληθώρα ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, όμως για να τα αξιοποιήσει πλήρως απαιτούνται ρυθμιστικά ενεργήματα και μέριμνες που θα στοχεύουν στην υπέρβαση των δομικών και γραφειοκρατικών προβλημάτων, καθώς και στην εδραίωση ουσιαστικής συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ όλων των φορέων, ούτως ώστε να τεθούν οι προτεραιότητες και να εξευρεθούν επωφελείς λύσεις, προς όφελος του κοινού συμφέροντος. Επιπροσθέτως υπερθεματίζεται η ανάγκη για μία ουσιαστική συνεργασία μεταξύ του πρωτογενούς και του τουριστικού τομέα ώστε να υπάρξει καλύτερη προβολή των προϊόντων, τα οποία συχνά δεν αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- ii. **Τον Βαθμό Ικανοποίησης των Πολιτών από την Πολιτική:** Τα ευρήματα κατέδειξαν ότι οι πολίτες εμφανίζουν υψηλά ποσοστά απογοήτευσης ως προς την δημόσια πολιτική σε επίπεδο κεντρικού κράτους, που πηγάζουν κυρίως από την υλοποίηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών λιτότητας λόγω της οικονομικής κρίσης, καθώς και από την αδυναμία της κεντρικής διοίκησης, ως προς την εξεύρεση λύσεων για ζητήματα που αφορούν στην βελτίωση της κοινωνικής ανάπτυξης, της επιχειρηματικότητας και της καθημερινής τους διαβίωσης. Από την άλλη, σε επίπεδο περιφερειακής πολιτικής και στρατηγικού σχεδιασμού εμφανίζονται πολύ περισσότερο ικανοποιημένοι, πράγμα ευοίωνο. Ωστόσο η προαναφερθείσα απογοήτευση, επισκιάζει συχνά τις αξιόλογες προσπάθειες που γίνονται από πλευράς της Περιφέρειας Κρήτης.
- iii. **Τον Τομέα της Υγείας:** Ενώ υπάρχει σχετικά υψηλή ικανοποίηση, αναφορικά με την Πρωτοβάθμια Υγεία, την γεωγραφική πρόσβαση στις υποδομές υγείας, καθώς και με την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, εντούτοις αυτή επισκιάζεται από τις εμφανείς ελλείψεις που υπάρχουν στον τομέα των υλικοτεχνικών υποδομών, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού που πλαισιώνει τις μονάδες υγείας. Επιπροσθέτως, καθίσταται εμφανές ότι το κόστος συμμετοχής στην υγεία

επηρεάζει, εν μέρει, την υψηλή προτεραιότητα που δίδεται στη δημιουργία ενός δικτύου προστασίας και φροντίδας για τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

- iv. **Τις Εφαρμοζόμενες Περιβαλλοντικές Πολιτικές και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας:** Είναι εμφανής η αναγκαιότητα για τη διατήρηση της βιωσιμότητας στο περιβάλλον και της προώθησης δράσεων και στρατηγικών που θα συμβάλουν στην προστασία και την βέλτιστη αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Υπό αυτή την έννοια η εκφραζόμενη αγωνία των ερωτώμενων, μετουσιώνεται στην έλλειψη ικανοποίησής τους από τις εφαρμοζόμενες περιβαλλοντικές πολιτικές σε εθνικό και λιγότερο σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και από την έλλειψη ενημέρωσης και κατάρτισης, τόσο των ίδιων των πολιτών, όσο και των κάποιων εκ των θεσμικών δρώντων αναφορικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- v. **Την αγροτική πολιτική:** Αποκρυσταλλώνεται η μη ικανοποίηση των ερωτώμενων ως προς την υποστήριξη και την εν γένει λειτουργία του Κεντρικού Κράτους σε σχέση με την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγικής διαδικασίας, καθώς και την ενδυνάμωση της προώθησης των αγροτικών προϊόντων, κυρίως λόγω της γραφειοκρατίας, της ελλιπούς υποστήριξης των εξαγωγών, το αναποτελεσματικό σύστημα επιθεωρήσεων και ελέγχων, την αργή διαδικασία πιστοποιήσεων και τις υποδομές. Οι πολίτες αναγνωρίζουν ωστόσο σε ένα βαθμό τις προσπάθειες που έχουν γίνει, ειδικά σε περιφερειακό επίπεδο, για την προβολή και προώθηση των αγροτικών προϊόντων και προτάσσουν τη συνέχιση και την περαιτέρω ενίσχυσή τους ως πρώτη προτεραιότητα, ενώ τονίζουν την ανάγκη για αναδιάρθρωση των αγροτικών ενώσεων και των συνεταιρισμών.
- vi. **Τον τουριστικό τομέα:** Ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα στην οικονομία της Κρήτης. Τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα κατέδειξαν ότι ο τουριστικός τομέας στην Περιφέρεια Κρήτης βρίσκεται σε πολύ καλύτερο επίπεδο σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας, ενώ ικανοποιητικές φαίνεται να είναι και οι δράσεις προώθησης της διεθνούς εικόνας της Κρήτης. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης, καθώς, βάσει των ερευνητικών ευρημάτων απαιτείται ενίσχυση της προώθησης της κρητικής παράδοσης και της γαστρονομίας και η βελτίωση των υποδομών ώστε να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο η εικόνα και οι συγκροτησιακές συνιστώσες του ίδιου του brand του νησιού, σε συνδυασμό πάντα με την συνεργασία με τους εκπροσώπους του πρωτογενούς τομέα ώστε να εξευρεθούν αμοιβαίως επωφελείς λύσεις.
- vii. **Το θεσμικό πλαίσιο της Περιφερειακής Διακυβέρνησης:** Αν και κατά γενική παραδοχή, ο εκσυγχρονισμός του διοικητικού μοντέλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που εφαρμόστηκε μέσω του σχεδίου Καλλικράτης, έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα ως προς την αποτελεσματική επίλυση των τοπικών προβλημάτων και αναγκών, εντούτοις τα ποιοτικά και ποσοτικά ευρήματα κατέδειξαν κάποια σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται αφενός με την έλλειψη πόρων και αφετέρου με την επικάλυψη, όσο και με την ασαφή κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων και των κεντρικών περιφερειακών υπηρεσιών, ενώ παρατηρούνται δυσλειτουργίες, κυρίως λόγω της γραφειοκρατίας και των τυπικών διοικητικών υπηρεσιών.
- viii. **Η Περιφερειακή Διακυβέρνηση στην Κρήτη:** Όπως έχει ήδη επισημανθεί οι πολίτες εμφανίζουν σημαντικά μεγαλύτερο ικανοποίησης, σε μια σειρά από πεδία πολιτικής, από την υφιστάμενη περιφερειακή διακυβέρνηση παρά από την κεντρική διακυβέρνηση και δημόσια πολιτική. Το επίπεδο του προσωπικού της Περιφέρειας αποτιμάται ως

καλό, ωστόσο δείχνει αναγκαία η συνεχής κατάρτιση και εκπαίδευσή του στις νέες τεχνολογίες, στη διαχείριση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και στην (περαιτέρω) ανάπτυξη διοικητικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Από την άλλη πλευρά, η κοινωνία των πολιτών δεν φαίνεται να μπορεί να ανταποκριθεί επαρκώς, λόγω των πολύ σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει, σε έναν διευρυμένο προνοιακό ρόλο. Η έλλειψη κρατικής παρέμβασης και χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων είναι εμφανής στους πολίτες, παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει από τις περιφερειακές υπηρεσίες, οι οποίες φαίνεται να έχουν συνεισφέρει σημαντικά, αλλά δεν είναι δυνατόν να καλύψουν τις προκλήσεις σε επίπεδο Κοινωνικού Κράτους, μετά από 7 χρόνια συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης και λιτότητας. Επιπροσθέτως, η εκπόνηση μελετών για έργα υποδομών ή συντήρησης των υφιστάμενων υποδομών κρίνεται σημαντική. Το ίδιο και η χρηματοδότηση είτε από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς είτε από ιδιώτες μέσω συμπράξεων ή παραχωρήσεων. Προς την ίδια κατεύθυνση, η ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου θεωρείται ύψιστης σημασίας, ώστε να καταστεί η Κρήτη μία εμπράγματο αυτοδιοικούμενη περιφέρεια, που να έχει τη δυνατότητα να παράγει πόρους και να διαθέτει τα δικά της έσοδα. Συγχρόνως η αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης και τεχνογνωσίας (δεδομένων και των σημαντικών Ακαδημαϊκών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων, που εδρεύουν στο νησί) για την διάγνωση αναγκών τόσο στον τομέα του τουρισμού όσο και σε άλλους τομείς, η οποία προωθείται και υποστηρίζεται από την περιφέρεια Κρήτης, αποτελεί βασικό παράγοντα που δυνητικά μπορεί να προωθήσει την βιώσιμη ανάπτυξη.

Ε. Προτεινόμενο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία»

Η πρωτογενής έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του Προγράμματος, ανέδειξε την ανάγκη σχεδιασμού ενός ΠΜΣ, προσαρμοσμένου ειδικά για τις ανάγκες της Περιφέρειας Κρήτης, με σκοπό την περαιτέρω εκπαίδευση, αξιοποίηση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού (και ειδικά των στελεχών του 1^{ου} και 2^{ου} Βαθμού Αυτοδιοίκησης) σε θέματα που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση μεταξύ σύγχρονων υποδειγμάτων διακυβέρνησης και βιωσιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η οργάνωση και λειτουργία ενός Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, την Περιφέρεια Κρήτης σε συνεργασία και με το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (Ι.Τ.Ε.), με τίτλο «Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία».

Η εκπαίδευση, μελέτη και εξειδίκευση σε επιμέρους δημόσιες πολιτικές, τις οποίες περιλαμβάνει το συγκεκριμένο ΠΜΣ, θα επιτρέψουν την διασαφήνιση και κατανόηση των διάφορων μορφών και διαδικασιών διακυβέρνησης και θα προσδώσει περιεχόμενο στην δράση για την επίτευξη των αντίστοιχων στοχεύσεων σε κάθε τομέα ενδιαφέροντος. Στο πλαίσιο αυτό, το προτεινόμενο ΠΜΣ στοχεύει ακριβώς στην ενίσχυση της γνώσης για την βέλτιστη διακυβέρνηση σε κάθε επιμέρους επίπεδο δημόσιας πολιτικής που θα συμβάλλει στην θετική αναμόρφωση της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης. Προς την κατεύθυνση αυτή, ο σχεδιασμός του προτεινόμενου αυτού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία» - βασιζόμενος σε μια σειρά από πυλώνες, εμβαπτίζεται στην οργανική συσχέτιση θεωρίας και πράξης περί μίας αποτελεσματικής και δημοκρατικής περιφερειακής διακυβέρνησης, η οποία εδράζεται σε συγκεκριμένες ανάγκες της Περιφέρειας Κρήτης.

Πιο συγκεκριμένα, το προτεινόμενο ΠΜΣ: α) αφενός εδράζεται στις διαπιστωμένες πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού της Κρήτης, όσο και ειδικότερα στις ανάγκες σε γνώσεις και δεξιότητες των υπηρεσιακών και αιρετών στελεχών του Τοπικού Κράτους (Α και Β Βαθμός Αυτοδιοίκησης) όσο και της ευρύτερης κοινωνίας και β) αφετέρου περιλαμβάνει τόσο ερευνητικά εδραιωμένους μαθησιακούς στόχους και αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όσο και syllabus και μαθησιακό υλικό ανά module (όπως επιβάλλουν οι σύγχρονες διεθνείς καλές πρακτικές). Οι περιεχομενικοί άξονες του Προτεινόμενου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι: 1. Πολιτική Σταθερότητα και Ποιότητα των Ρυθμιστικών Μηχανισμών, 2. Αποτελεσματικότητα της Διακυβέρνησης, 3. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Προστασία του Περιβάλλοντος, 4. Κοινωνική Πολιτική και Βελτιωμένα Συστήματα Ασφάλισης, 5. Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Βιωσιμότητας, 6. Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αγροτικά Προϊόντα και Δημόσια Υγεία, 7. Τουριστικό Προϊόν και Ανάπτυξη στην Κρήτη.

Συνοπτικά, το προτεινόμενο Π.Μ.Σ. περιλαμβάνει τον πρώτο κύκλο σπουδών, ο οποίος θα οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) στη «Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία» (βλ. αναλυτικά για το Προτεινόμενο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: <http://governance.soc.uoc.gr/programma-metaptyxiakwn-spoudwn/>).

	ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ	ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ
ΥΠΟ 1	Διακυβέρνηση και Ρύθμιση: Πολιτική Σταθερότητα και Ποιότητα των Ρυθμιστικών Μηχανισμών	Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Βιωσιμότητας
ΥΠΟ 2	Κοινωνική Πολιτική και Βελτιωμένα Συστήματα Ασφάλισης Ι	Κοινωνική Πολιτική και Βελτιωμένα Συστήματα Ασφάλισης ΙΙ
ΥΕΠ 1	Αποτελεσματικότητα της Διακυβέρνησης	Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αγροτικά Προϊόντα και Δημόσια Υγεία
ΥΕΠ 2	Τουριστικό Προϊόν και Ανάπτυξη στην Κρήτη	Βιώσιμη Ανάπτυξη και Προστασία του Περιβάλλοντος

ΣΤ. Πρόγραμμα Επιμόρφωσης αιρετών και υπηρεσιακών στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης

Το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Στελεχών, σχεδιάστηκε στη βάση των ευρημάτων της διάγνωσης αναγκών κι συνακόλουθα της τριγωνοποιημένης ερευνητικής στρατηγικής. Υλοποιήθηκε στο Ηράκλειο (7/6-1/7/2017), στις εγκαταστάσεις του ΠΕΚ Κρήτης, με την υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης και με τη συμμετοχή αιρετών και υπηρεσιακών στελεχών από τον Α΄ και Β΄ βαθμό αυτοδιοίκησης. Η υλοποίηση του, πραγματοποιήθηκε βάσει των μαθησιακών στόχων, αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και του σχετικού εκπαιδευτικού υλικού ανά module. Πρόκειται για στοχευμένη και θεματοποιημένη διαδικασία επιμόρφωσης στελεχών, με βάση τα διεθνή standards της κατάρτισης.

Στόχος της υλοποίησης του Επιμορφωτικού Προγράμματος για τα στελέχη Α΄ και Β΄ Βαθμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και από τις 4 περιφερειακές ενότητες της Κρήτης, ήταν να αποκτήσουν οι επιμορφούμενοι/ες μια προηγμένη γνώση των τάσεων της βιωσιμότητας που είναι εξαιρετικά σημαντική και κρίσιμη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και παράλληλα να αποκτήσουν και να αναπτύξουν τις κατάλληλες και απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες όσον αφορά σε ζητήματα διακυβέρνησης, οικονομικών, αγροτικών, τουριστικών, διοικητικών και κοινωνικών θεμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.

Η υλοποίηση του Προγράμματος Επιμόρφωσης-Κατάρτισης Στελεχών πραγματοποιήθηκε από Καθηγητές και Εμπειρογνώμονες σε μια σειρά από κρίσιμα αντικείμενα, ενώ ένα τμήμα της διεξήχθη με ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μέσω της ειδικά σχεδιασμένης για αυτό το σκοπό, πλατφόρμας τηλεεκπαίδευσης από το ΙΤΕ (βλ. <https://governance.soc.uoc.gr/>).

Το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης συναποτελούνταν από 2 Προγράμματα, που απαρτίζονταν από Γενικές και Ειδικές Διδακτικές Ενότητες (με δικαίωμα επιλογής ενοτήτων από τον/την επιμορφούμενο/η) και υλοποιήθηκαν και τα δύο με δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Συγκεκριμένα: 1) Πρόγραμμα Επιμόρφωσης υπηρεσιακών στελεχών της Περιφέρειας και των μεγάλων Δήμων της Κρήτης (διάρκειας 55 ωρών) και 2) Πρόγραμμα Επιμόρφωσης αιρετών της Περιφέρειας και των μεγάλων Δήμων της Κρήτης (διάρκειας 75 ωρών).

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (ΥΠΟ- για όλους τους/τις επιμορφούμενους/ες)
A.	A.1. Διακυβέρνηση και Βιωσιμότητα στην Περιφέρεια Κρήτης: Τα βασικά ευρήματα του Έργου A.2. Οριζόντιες δεξιότητες
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ I (ΥΠΟ- για όλους τους/τις επιμορφούμενους/ες)	
B.	B.1. Αποτελεσματική Διακυβέρνηση και Project Management
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ II (ΥΕΠ: επιλογή 2 εκ των 4 προσφερθεισών)	
Γ.	Γ.1. Βιωσιμότητα, Αγροτική Επιχειρηματικότητα και Προώθηση Αγροτικών Προϊόντων στην Περιφέρεια Κρήτης
	Γ.2. Βιωσιμότητα, Τουρισμός, Επιχειρηματικότητα και Προώθηση Τουριστικού Προϊόντος στην Κρήτη
	Γ.3. Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διαχείριση Περιβάλλοντος και Δημόσια Υγεία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση
	Γ.4. Κοινωνική Πολιτική, Φορείς και Υπηρεσίες στην Περιφέρεια Κρήτης
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΙΡΕΤΑ ΣΤΕΛΕΧΗ (ΥΠΟ για όλα τα αιρετά στελέχη)	
Δ.	Δ.1. Στρατηγική και Πολιτική για την Περιφέρεια Κρήτης (με βάση τις προτάσεις πολιτικής)
	Δ.2. Διοικητική Ικανότητα και Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
Ε.	Ε.1. Αξιολόγηση επιμορφούμενων εργαζομένων
	Ε.2. Αξιολόγηση επιμορφούμενων αιρετών

Για το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Στελεχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Περιφέρεια Κρήτης, βλ. αναλυτικά στην ιστοσελίδα του Έργου: <http://governance.soc.uoc.gr/programma-epimorfwsis/> και στην Πλατφόρμα Τηλεκπαίδευσης του Προγράμματος Επιμόρφωσης: <https://governance.soc.uoc.gr/>.

Ζ. Σύνοψη Προτάσεων Πολιτικής

Οι προτάσεις πολιτικής που προκύπτουν από την ολοκλήρωση της ερευνητικής διαδικασίας αρχικώς εστιάζονται στην ενδυνάμωση της περιφερειακής διακυβέρνησης, η οποία αποτελεί έναν βασικό άξονα τόσο για την βελτίωση των γενικών προϋποθέσεων αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης όσο και για την ενίσχυση της αμεσότητας εφαρμογής συγκεκριμένων πολιτικών που θα αντιμετωπίζουν σε πολύ πιο γρήγορο χρόνο και με μεγαλύτερη συνέπεια τα προβλήματα που προκύπτουν. Ταυτόχρονα, η συνεργασία, ο συντονισμός, η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και η πλήρης διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικής διοίκησης και αυτοδιοίκησης, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην αποκέντρωση, συνιστά έναν άξονα πολιτικής που θα προωθήσει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών προς όφελος των τοπικών και περιφερειακών κοινωνιών και οικονομιών. Επιπροσθέτως, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η κατάρτιση, η επιμόρφωση και η εκπαίδευση των στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης καθίστανται κρίσιμες, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύνουσα σημασία αυτών των δράσεων, αλλά και τον αντίκτυπο που έχουν ως προς το σκέλος της αποδοτικότητας και εν γένει το επίπεδο της επαγγελματικής τους ικανότητας, βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο τόσο το υπάρχον ανθρώπινο κεφάλαιο όσο και τις προϋποθέσεις για την εξέλιξη και βελτίωσή του.

Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειωθεί ότι κύριος στόχος της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι η διαμόρφωση συνθηκών κοινωνικής ευημερίας και η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και των κενών κοινωνικής προστασίας του κεντρικού κράτους με τον βέλτιστο και αποτελεσματικότερο τρόπο. Συνεπώς, οι παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν την κοινωνική ανάπτυξη, καθώς και η στήριξη των κοινωνικά ασθενέστερων αναδεικνύονται σε βασικές προτεραιότητες, όχι μόνο λόγω της πολυδιάστατης και δομικής σημασίας τους για την ευημερία του κοινωνικού συνόλου αλλά και λόγω της προφανούς αδυναμίας του κεντρικού κράτους να αντιμετωπίσει τις αρνητικές κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Αυτές οι παρεμβάσεις μπορούν να έχουν άμεση μορφή αλλά και έμμεση μέσω της ενίσχυσης της κοινωνίας των πολιτών, της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Μια ακόμα πολύ σημαντική προτεραιότητα είναι η ανάδειξη και η στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας. Ο συγκεκριμένος τομέας στην Περιφέρεια Κρήτης είναι πολυπρισματικός, διότι εμπεριέχει τον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης καθώς και της προώθησης των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Προσβλέποντας στην ανάπτυξη αυτών των πυλώνων της οικονομίας δεν πρέπει να παραβλεφθεί, πως κοινή αφετηρία τους θα πρέπει να αποτελέσει η εναρμόνισή τους με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

«Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία» Ταυτότητα του Έργου

Χρηματοδότηση: Περιφέρεια Κρήτης
Διάρκεια Έργου: 19/10/2015- 18/10/2017

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΘΥΝΟΣ: Νίκος Παπαδάκης, Καθηγητής και Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ) του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης, Αν. Διευθυντής του Κέντρου Ερευνών & Μελετών (ΚΕΜΕ) του Πανεπιστημίου Κρήτης

ΑΝ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΘΥΝΟΣ: Κώστας Λάβδας, Καθηγητής του Τμήματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου και Αν. Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ) του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Κέντρο Πολιτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ) Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΕΑΔΙΚ) Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Κρήτης
Διαχείριση Έργου: Ειδικός Λογαριασμός Πανεπιστημίου Κρήτης

Λίγα λόγια για το Έργο

Αντικείμενο του Έργου αποτελεί η διερεύνηση της πολυεπίπεδης σχέσης διακυβέρνησης και βιώσιμης ανάπτυξης (με έμφαση σε ζητήματα περιφερειακής καινοτομίας), σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης. Βασική στόχευση αποτελεί η διάγνωση αναγκών, η ανάπτυξη μελέτης σκοπιμότητας ενός προγράμματος μεταπτυχιακής εκπαίδευσης, ο πλήρης σχεδιασμός και η υλοποίηση επιμορφωτικού προγράμματος στελεχών και η συγκρότηση ερευνητικά εδραιωμένων προτάσεων πολιτικής με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας, της χρηστής διακυβέρνησης και της περιφερειακής καινοτομίας και με απώτερο στόχο την συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή στην Περιφέρεια Κρήτης.

Βλ. αναλυτικότερα : <http://governance.soc.uoc.gr/>

Ερευνητές- Επιστημονικοί Συνεργάτες

- **Δημήτρης Κοτρόγιαννος**, Καθηγητής και Διευθυντής του Κέντρου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΕΑΔΙΚ) του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης
- **Πέλλα Καλογιανννάκη**, Καθηγήτρια του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης και Διευθύντρια του ΠΕΚ Κρήτης
- **Βαγγέλης Τζουβελέκας**, Καθηγητής και πρ. Πρόεδρος του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης και Υπεύθυνος της Μονάδας Ερευνών Κοινής Γνώμης του Πανεπιστημίου Κρήτης,
- **Βασίλης Δαφέρμος**, Καθηγητής και Υπεύθυνος του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης
- **Κώστας Στεφανίδης**, Καθηγητής του Τμήματος Επιστήμης Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Κρήτης και πρ. Διευθυντής του Ινστιτούτου Πληροφορικής του ΙΤΕ
- **Δημήτρης Ξενάκης**, Αν. Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης
- **Δρ Πάνος Αιβεράκος**, Δρ Πολιτικής Οικονομίας και Δημόσιας Πολιτικής του State University of New York, Editor-in-Chief του International Journal of Civil Service Reform and Practices και Senior Expert στο UNDP Regional Hub for Civil Service
- **Δρ Μαργαρίτα Αντόνα**, Διευθύντρια του Κέντρου Καθολικής Πρόσβασης και Υποστηρικτικών Τεχνολογιών του ΙΠ/ ΙΤΕ
- **Δρ Στέλιος Τζαγκαράκης**, Πολιτικός Επιστήμονας, Διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης και Ερευνητής του ΚΕΑΔΙΚ
- **Μαρία Δρακάκη**, Κοινωνιολόγος, Υπ. Διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης και Ερευνήτρια του ΚΕΠΕΤ
- **Μαρίνος Χουρδάκης**, Πολιτικός Επιστήμονας, Υπ. Διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης και Ερευνητής του ΚΕΠΕΤ
- **Αποστόλος Καμέκης**, Πολιτικός Επιστήμονας, Υπ. Διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης και Ερευνητής του ΚΕΑΔΙΚ
- **Ιωσήφ Κληρονόμος**, Μέλος του τεχνικού προσωπικού του Ινστιτούτου Πληροφορικής του ΙΤΕ
- **Γιώργος Μαργέτης**, Μέλος του τεχνικού προσωπικού του Ινστιτούτου Πληροφορικής του ΙΤΕ
- **Ελευθερία Αλεφαντινού**, Προϊσταμένη της Γραμματείας της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Κρήτης, Υπ. Διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης - Διαχειρίστρια του Έργου

ΕΤΑΙΡΟΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

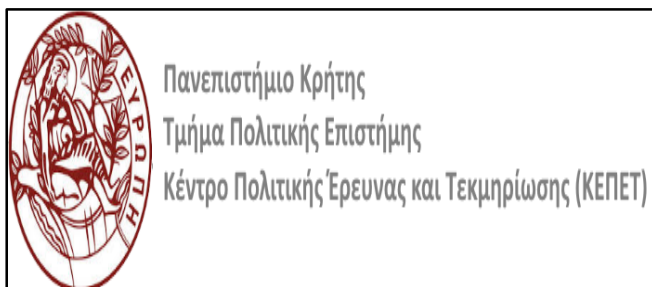
Φορέας Χρηματοδότησης: Περιφέρεια Κρήτης

<http://www.crete.gov.gr/index.php?lang=el>

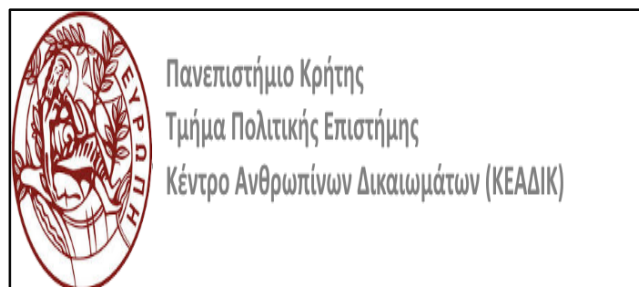

**Φορείς Υλοποίησης: Κέντρο Πολιτικής Έρευνας & Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ)
Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Κρήτης & Κέντρο Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων (ΚΕΑΔΙΚ) Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Κρήτης**

ΚΕΠΕΤ Π.Κ.

ΚΕΑΔΙΚ Π.Κ.

<http://www.keme.uoc.gr/index.php/2016-01-18-12-40-34/2016-02-23-07-56-44/168-2016-02-23-07-40-18>

<http://governance.soc.uoc.gr>

